

Ebben a sorozatban Az Oltáriszentségben köztünk lakó Jézus Krisztus jelenlétéről, annak megnyilvánulásáról kívánunk sokoldalúan elmélkedni, illetve Egyházunk alap tanítását szeretnénk áttekinteni.

Ahogy annak idején Árpád-házi királyfiaink, királylányaink evangelizálták Európát, úgy ez ma is a magyarságra váró feladat, ahogy Michael August Blume pápai nuncius ezt ki is fejtette: „Magyarországnak szerepe, feladata van Európa újra-evangelizálásában. Tanúságot kell tennünk a keresztény szeretet és az Eucharisztia bensőséges kapcsolatáról” (Magyar Kurir, 2019.09.13.)

Magyarságunk és katolikus hitünk szoros összefüggésben állnak, azok együttes védelméért mindent meg kell tennünk. Ez Istentől rendelt küldetésünk! A Magyarok Nagyasszonya, örökös Királynőnk legyen védelmezőnk és segítőnk, e nemes, de küzdelmes feladatunk ellátásában!

AZ EUCHARISZTIKUS VILÁGKONGRESSZUSRA KÉSZÜLVE

KAFARNAUM

1

KAFARNAUM

Bevezetés

részletek Bangha Béla: Az oltár titka című könyvéből,
melyet a Vácott rendezett Eucharisztikus Kongresszusra
adtunk ki (2013. 05. 10-11.)
(Stella Maris Alapítvány, 2013)

Szerkesztette: Jánossy Gábor
Lektorálta: Fülep Dániel, teológus

Kiadja: Stella Maris Alapítvány, 1539, Budapest, Pf. 638.

Nyomda: Co-Print Kft. www.co-print.hu

ISBN szám: 978-615-80419-8-0

2019

Ebben a sorozatban Az Oltáriszentségben köztünk lakó Jézus Krisztus jelenlétéről, annak megnyilvánulásáról kívánunk sokoldalúan elmélkedni, illetve Egyházunk alap tanítását szeretnénk áttekinteni.

Az Oltáriszentség, az Eucharisztia nélkül nincs Egyház. A szentmisékben minden nap megjelenő Jézus Krisztus Világot fenntartó kegyelmi erőt képvisel. Ha ez megszűnne, összeomlana a Világ, de egyben összeomlana Katolikus Egyházunk is. A mai zavarodott világban, zavarodott hitvilágban ezzel a sorozattal kívánunk utat mutatni a ma emberének, mely füzetekben nem csak az alap tanításokkal, azok teológiai magyarázatával, hanem a hívő emberek tanúságtételével is szeretnénk bőségesen foglalkozni.

Szent István királytól kezdődően, az ő apostoli királyságára való tekintettel ezer éve szoros lelki kapcsolatunk van nekünk, magyaroknak a Szentszékkel. Az ezer év alatt többször fordult elő, hogy amikor a magyarság bajban volt, akkor a Szentszék segítette meg bennünket, és amikor a Szentszék bajban volt, akkor a magyarság segítette meg a Szentszékét, hogy a katolikus hit életben maradjon, tovább éljen.

Ahogy annak idején Árpád-házi királyfiaink, királynőik evangelizálták Európát, úgy ez ma is a magyarságra váró feladat, ahogy Michael August Blume pápai nuncius ezt ki is fejtette: „Magyarországnak szerepe, feladata van Európa újraevangelizálásában. Tanúságot kell tennünk a keresztény szeretet és az Eucharisztia bensősége kapcsolatáról” (Magyar Kurir, 2019.09.13.)

Magyarságunk és katolikus hitünk szoros összefüggésben állnak, azok együttes védelméért mindent meg kell tennünk. Ez Istentől rendelt küldetésünk! A Magyarok Nagyasszonya, örökös Királynőnk legyen védelmezőnk és segítőnk, e nemes, de küzdelmes feladatunk ellátásában!

Jánossy Gábor

Jelen füzetünk Bangha Bélának az 1938-as Eucharisztikus Világkongresszus alkalmából írt gondolataiba nyújt betekintést.

Az oltár titka

Bangha Béla SJ (1880-1940)

Jelen van-e Krisztus az Oltáriszentségben?

Mi nekünk az Oltáriszentség?

Az Oltáriszentség a katolikus Egyház legnagyobb kincse, legcsodálatosabb, leggyengédebb titka, de egyúttal legszebb ékessége, dicsősége, erejének s örömének legfőbb forrása. Mi katolikusok ugyanis azt valljuk és hisszük, hogy az Oltáriszentségben Jézus Krisztus, a világ Üdvözítője, az Isten Fia, az Isten-ember, *láthatatlanul bár s érzékeinkkel el nem érhetően*, de mégis *igazán és valóságosan jelen van*. Itt van köztünk, itt van az oltárainkon, néhány lépésnyire tőlünk! Nemcsak mint Isten; hiszen mint Isten mindenütt jelen van; hanem mint ember is: teste-lelke, isteni és emberi mivolta. Az a Jézus van ott igénytelen kenyér és bor színében, aki egykor a betlehemi barlangban a Szűzanya méhéből született; aki a földön járt, tanított, gyógyított, csodákat tett; aki a keresztfán értünk meghalt; aki feltámadott, és tanítványainak megdicsőülten megjelent; aki felment a mennybe, s ott ül az Atya jobbján, és országlásának nem leszen vége. Az a Jézus van itt köztünk az oltár titkában, aki bár mérhetetlenül fölöttünk áll, mégis kimondhatatlan leereszkedéssel szeretett minket, s akinek gyönyörűsége, hogy az emberek fiaival legyen. Aki lehajolt az ártatlan gyermekekhez, s a megtérő bűnösökhöz, aki megvigasztalta a szomorúakat, és feltámasztotta a halottakat. Az a Jézus van itt jelen, aki egykor újra eljövend a földre, hogy örök érvényű ítéletet mondjon eleveneken és holtakon.

A csillagvilág teremtője, a Végtelen, a háromszor Szent, Alkotónk, örök Bíránk és könyörületes Üdvözítőnk lakik itt az ostya képében köztünk, rejtőzik itt láthatatlanul, tapinthatatlanul, érzékelhetetlenül, de valóságban, az oltár titkában. Akarja, hogy higgyünk benne,

hogy közel érezzük magunkhoz, hogy ajkunkkal érintsük, hogy nyelvünkre fogadjuk, és lelkünk táplálékául magunkhoz vegyük, hogy golyogai áldozatának gyümölcsként áldozati lakománk legyen.

Természetes, hogy aki az Oltáriszentségben hisz és hinni tud, annak ez a titok *hihetetlen boldogságot, örömet, erőt és vigaszt jelent*. Az csakugyan elmondhatja, hogy „nincs még egy nemzedék oly nagy, akinek Istene oly közel volna, mint ahogy a mi Istenünk közel van hozzánk” (MTörv 4,7). Az Oltáriszentségben a hívő hitének, szeretetének és lelki örömének legfőbb forrását, az Üdvözítő pazar jószágának és csodás leereszkedésének legragyogóbb bizonyosságát látja. Nem csoda, hogy a katolikus Egyház, amely az Oltáriszentség tanát minden időben híven vallotta, ebben a tanban boldog örökséget őriz, az Oltáriszentséget istentiszteleti életének középpontjába helyezi, és minden erejét megfeszíti, hogy imádó hódolatát és örvendő szeretetét az Eucharisztia iránt méltó kifejezésre juttassa.

Ezért emeli a legszebb dómokat és templomokat, ezért halmoz aranyat és márványt, rak össze művészetet és áhítatot, ezért szólít az Oltáriszentség szolgálatába csendes elmélyülést és tündöklő ünnepelést, tömjént és virágot, gyertyák fényét és körmenetek ragyogását; ezért rendez eucharisztikus világkongresszusokat, és sürgeti a hívek gyakori áldozását; ezért követel papjaitól tiszta életet, s alapít külön szerzeteket az Oltáriszentség örök imáadására. Aquinói Szent Tamás gondolata vezérli benne:

„Quantum potes, tantum aude,

Quia maior omni laude, Nec laudare sufficis”.

(„Áldd őt minden érzéssel, Mert felérsz énekeddel

S méltán zengned nincs erő”.)

(„*Lauda Sion*”)

Lehet-e hinni az Oltáriszentségben?

A másik oldalon azonban kétely és tagadás emeli fel fejét. Hogyan lehet az Oltáriszentséget hinni és imádni? – hangzik az ellenvetés. Az utolsó vacsorán Jézus talán csak *emlékjelül* törte meg a kenyeret, és nyújtotta a kelyhet. A kenyér s a bor az Úr áldozatának csupán

jelképe, de semmiképp sem Krisztusnak *valóságos* teste és *valóságos* vére. Ezt már csak a túlzó népi áhítat fantáziája gondolta így hozzá, s a római Egyház dogmatizáló, elmerévítő, betűn rágódó sablonossága foglalta hivatalos hitcikkelybe. A kenyér s a bor az úri szent vacsorán is megmarad kenyérnek és bornak; márpedig a kenyeret és bort imádni merő bálványozás. Így beszél a racionalista kételkedés, melyet egyes felekezetek magukévá tettek.

A bécsi szocialisták a kételkedés helyébe a gúnyt és gyűlöletet állították, s odáig mentek, hogy Úrnapján (az Oltáriszentség ünnepén) gúnyolódó ellenkörmenetet rendeztek, s ez alkalommal káromló feliratokat hurcoltak körül, amelyek az Oltáriszentség hitét nevetségessé igyekeztek tenni. „Ne imádjatok lisztpépet!” (eine Mehlpappe) – hangzott az egyik körülhordozott felírás.

Csakugyan – gondolhatta akárhány felvilágosodott, hitevesztett elvtárs –, de naiv hiszékenyek is ezek a katolikusok! Lisztpépből készült ostyát imádnak! Az Istenük – kenyérdarab! Mekkora kerébetörése az emberi értelemnek, mily mélyre süllyedése a vallási babonának, mily vakmerősége a papi ámításnak: bálványként imádatni egy ostyadarabot, egy kehelynyi bort!

Vegelemezzétek azt a kenyeret és bort a konszekráció után – kiállt fel egy nagyszájú vitázó –, és meg fogjátok látni, hogy bíz az bor és kenyér, nem pedig vér, hús, csont és hasonlók! Nem veszik észre, hogy mi hívők is azt valljuk, hogy a kenyér s a bor *színei*, látszatai, külsőleg érzékelhető tulajdonságai az Oltáriszentségben is megmaradnak. Mi, hívők is ismerjük a kémiát, és tudjuk, hogy vegyelemzés, gyomorbaszállás, megfagyás stb. esetén teljes mértékben érvényesülnek a kenyér és bor színein a fizikai és kémiai törvények. Eszünk ágában sincs azt mondani, hogy a kenyér s a bor színei megszűnnek, vagy hogy a jelenlevő Jézus *fizikailag és kémiailag* bármily módon megfogható, bármily értelemben érzékelhető volna. Egészen másról van szó az Oltáriszentség tanában.

*

Arról van szó, hogyha Jézus Isten, akkor mindenható. Akkor tehát csodát is művelhet. Ha Jézus halottakat támaszthatott, ha vakokat és leprásokat gyógyíthatott, ha évezredekbe előreláthatott, ha halálából feltámadhatott – mindezt a hívő keresztény nem vonja kétségbe –, akkor megművelheti azt a csodát is, hogy láthatatlanul, kenyér és bor színébe rejtőzve itt maradhat a közelünkben. Arról van szó, hogy Jézus szeretett és nagyon szeretett minket – ki kételkednék ebben? – s akkor egészen megfelel az ő hozzánk való nagy jóvoltának, hogy szeretetének találékonysága oly csodálatos eszközt gondolt ki, amellyel mindennél jobban megbizonyíthatja ezt a hozzánk való végtelen jóságát, és amellyel mibennünk is leghatásosabban indítja életre a hitet s a viszontszeretetet.

Arról van szó, hogy Jézus az egész emberiség Megváltója, nem csak azoké, akik megváltói keresztáldozatának bemutatásán a Golgota hegyén fizikailag jelen voltak, s ezért módot keresett és talált arra is, miként tegye világmegváltó keresztáldozatát azok számára is valamiképpen jelenvalóvá és közvetlenül hatóvá, akik későbbi századok folyamán fognak élni, s akik szintén sóvárognak az ő megváltói kegyelmei után.

Az Oltáriszentség *lélektana* hívő szempontból a legmagasztosabb, legcsodálatosabb, de egyben legésszerűbb is. Aki szeret valakit, az *közel* szeret lenni ahhoz, akit szeret; *emlékjelet* kíván adni neki, amely szeretetének tárgyát őreá emlékezteti; aki végtelenül szeret valakit, az a szíve vérével, öntestével is szeretné *táplálni*, védeni, erősíteni szeretete tárgyát, és főleg ég a vágtyól, hogy újra és újra *áldozzon* érte, felajánlja, feláldozza magát azok üdvéért, akik drágák neki. Van ebben valami különös? Valami lélektanellenes? Valami értelmetlenség?

Pedig aki ezt megérti, annak az Oltáriszentség titok ugyan, de magasabb szempontból mégis tökéletesen érthető, fenséges, magasztos értelmű tan.

„Az Isten a szeretet” – mondja a Szentírás. Ez a szó és Jézus szava: „Nagyobb szeretete senkinek sincs annál, mintha valaki életét adja

barátaiért” – sehol oly fölséges, tökéletes és maradéktalan beteljesülést nem talál, mint az Oltáriszentségben.

*

Itt csak az a kérdés: az, aki e csodát *megművelhette, meg akarta-e művelni valóban?* Az a Jézus, aki az utolsó vacsorán a kenyeret s a bort „Ez az én testem” s „Ez az én vérem” szóval nyújtotta tanítványainak, csakugyan mint az ő valóságos *testét és vérének nyújtotta-e*, avagy csak mint szép *emlékképet és kegyeletes szimbólumot?* S amikor azt mondta, hogy „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre”: azt akarta-e, hogy ne csak az apostolok maguk, hanem majdan az Egyház papjai is átváltoztassák a kenyeret s a bort Jézus testévé és vérévé a világ végezetéig? Ez hát a nagy kérdés. Az egyetlen perdöntő probléma.

Ha Jézus csakugyan ezt akarta, akkor hívő keresztény ember nem kételkedhetik többé az Oltáriszentség tanában. Mert ha Isten szólt, akármennyire csodás, rendkívüli, szokatlan, foghatatlan és érzékfeletti az, amit mond, csak *igazságot mondhatott*. Aki halottakat támaszthatott, aki egy világot teremthetett, annak hatóképességét nem lehet a mi parányi érzéki tapasztalatvilágunk szűk méretei közé szorítani, annak mindenhatóságát nincs jogunk a saját korlátozottságaink és törpe tehetetlenségünk skáláján méricskélteni.

Kicsinyes elképzelése az Istennek, ha azt hisszük, hogy ő nagyot, szokatlant, emberi mértékkel nem mérhető nem tehet, hogy nem lehetnek egészen más útjai és gondolatai, mint nekünk, törpe embereknek. Az, hogy valami emberfölötti, csodás és magasztos, még nem jelenti, hogy Isten erejét is fölülmúlja. „Ami az embereknél lehetetlen, Istennél lehetséges” (Lk 18,27), mondta maga Jézus. Az ő szava igazság és élet. Csak az a kérdés: *szólt-e hát s mit mondott, és szavainak mi az értelme?* Az alábbiakban erre a kérdésre kell a tárgyilagossá válni választ megkeresnünk.

*

Szerencsére nem kell a sötétben tapogatódnunk. *Alig van a keresztény kinyilatkoztatásnak még egy pontja, amelyre oly verőfényes világosságot derítene Jézus Krisztus szava, mint az Oltáriszentség tanítására.* Aki az Üdvözítőnek erre vonatkozó kijelentéseit elfogulatlanul vizsgálja, lehetetlen kibújni a *katégorikus, feltétlen és félremagyarázhatatlan állítás ereje alól*, amely ezekben a kijelentésekben megnyilatkozik.

Az Üdvözítő olyan határozott egyértelműséggel, oly kétséget nem tűrő nyomatékkal hangoztatja az Oltáriszentség tanát: a saját *valóságos jelenlétét* a megszentelt kenyér és bor színe alatt, hogy éppen emiatt másfélezer éven keresztül alig akadt eretnokség, amely ezen a hitigazságon kételkedni merészelt volna. Csak a valdusok, albiak, wyclifiták és husziták kezdték a valóságos jelenlétet tagadni, de ezzel a tagadással egyedül is maradtak a kereszténységben. Még az első hitújítók is vallották a valóságos jelenlétet az Oltáriszentségben (így nevezetesen Luther Márton), és csak Zwingli befolyása alatt inogtak meg ebben a hitükben. Luther Márton ezt írja a strasburgiaknak: „Nem tagadhatom, és nem is tagadom, hogyha Karlstadt vagy bárki más öt évvel ezelőtt meg tudott volna győzni arról, hogy a szentségben nincs más mint kenyér és bor, nagy jótéteményt tett volna velem. Ugyanis nagy gondok közt forgattam magam is ezt a kérdést, és minden erőmből megkíséreltem kibontakozni belőle, és megszabadulni tőle, mert jól tudtam, hogy ezen a ponton különösen nagy bajt okozhatnék a pápaságnak. Azonban fogva érzem magam; nincs menekvés; mert *az evangélium szövege nagyon is világos és szembezőkő*, úgyhogy nem lehet egykönnyen megdönteni”.

Zwingli volt az, aki az utolsó vacsorai igékben először vélt csak *jelképi*, szimbolikus jelenlétet felfedezhetni. Kálvin szerint Jézus a kenyér s bor színe alatt úgy *hat*, mintha jelen volna. Az anglikánok ma is ingadoznak a valóságos jelenlét hite s a merőben szimbolikus értelmezés között; nagyon sokan közülük ma is hisznek az Oltáriszentségben, míg mások többé-kevésbé racionalisztikus magyarázatokat keresnek; még néhány éve is a Prayer Book-vita során az ellentétek élesen összeütköztek, s elsimuláshoz nem jutottak. A különböző görög nem egyesült egyházak azonban, valamint a kato-

likus Egyháztól már az első századok során elszakadt vallási csoportok (pl. a nesztoriánusok) *valamennyien kivétel nélkül éppúgy hiszik Jézus jelenlétét az Oltáriszentségben, mint mi, katolikusok.* Mire alapítjuk hát azt a meggyőződésünket, hogy Jézus csakugyan *szó szerinti értelemben* és nem csak jelképesen (vagy hatóerejűen) van jelen az Oltáriszentségben? Láthatatlanul, de valóságosan.

Egyelőre figyelmen kívül hagyjuk a kérdést, mi címen gyakorolja a katolikus papság mai napig az utolsó vacsorán nyert meghatalmazást a mise és konzekrálás értelmében. Csak azt vizsgáljuk: vajon maga Jézus az *utolsó vacsorán valóságos jelenlétet létesített-e a kenyér és bor színe alatt?*

Hogy Jézus *valóságos jelenlétet* létesített a kenyér és bor színe alatt, kétségtelenül kitűnik:

1. az *utolsó vacsorán ejtett szavaiból*;
2. az előző, ún. *kafarnaumi beszédből*;
3. abból a módból, ahogy maguk az *apostolok s az első keresztények Jézusnak e szavait értették.*

Jézus szavai az utolsó vacsorán

Jézus az utolsó vacsorán a kenyeret kezébe vette, megáldotta, s e szavakkal nyújtotta tanítványainak: „Vegyétek és egyétek, ez az én testem”. Hasonlóképp a kelyhet e szavakkal nyújtotta nekik: „Vegyétek s igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én vérem kelyhe” (Mt 26,26-28; Mk 14,22 kk.; Lk 22,19 kk.; 1Kor 11,24 kk.).

Arra a kérdésre, hogy vajon ezek az evangéliumi szövegek a modern *szentírási szövegkritika* szempontjából helytállóak-e, a leghatározottabb igennel kell válaszolnunk. E szövegekre nézve a régi kéziratok variánsai nem mutatnak semmiféle, csak némileg is számba vehető eltérést!¹

A szavak közvetlen értelme világos. Csak az a kérdés, szó szerint értette-e Krisztus e szavakat, vagy csak képletesen.

¹ L. W. Dering: *Die Einsetzung der hl. Eucharistie*, Münster, 1901. 22. – Bangha: *Az Eucharisztia*, Budapest, 1938. című műben Borbély István tanulmánya: Mily alapon hiszünk az Oltáriszentségben?

Miért kell vasárnap misét hallgatnunk?

Mert a mise, mint eucharisztikus áldozat, a megváltás kegyelmeinek voltaképpen közlője, s ugyanoly értékű, mint Krisztus vérontásos áldozata a Golgotán. Az Egyház parancsa értelmében legalább vasár- és ünnepnap kell jelen lennünk ezen az áldozaton. Aki ezt elhanyagolja, méltánytalanságot követ el Krisztus Urunkkal szemben, mint akit Jézus keresztáldozata nem érdekel, és megfosztja magát a megváltói áldozat kegyelmeitől, melyeket Jézus elsősorban azoknak osztogat, akik eucharisztikus áldozatának misztikus megújításán – a misén – kegyelettel résztvesznek. Épp ezért a misehallgatás, eltekintve attól, hogy szigorú kötelesség, minden egyéni áhítatgyakorlatnál összehasonlíthatatlanul hasznosabb s értékesebb.

Tartalom

Bevezetés	3
Az oltár titka	5
Mi nekünk az Oltáriszentség?	5
Lehet-e hinni az Oltáriszentségben?	6
Jézus szavai az utolsó vacsorán	11
Jézus szavai a kafarnaumi zsinagógában	21
1. A kafarnaumi beszéd kijelentései	26
2. Az összefüggés és a körülmények	28
Szent Pál tanúsága az Oltáriszentség mellett	36
Az őskeresztény irodalom tanúsága az Oltáriszentség mellett	39
Az első századok tanúsága a valóságos jelenlét mellett	41
Az Oltáriszentség az ősi keresztény liturgiákban	44
A valóságos jelenlét tana a nagy egyházatyáknál	47
Az átváltoztatási hatalom és a mai papság	52
Az egy színnel való áldozás	55
Hit vagy hitetlenség?	56
Az Oltáriszentség gyümölcsei	57
Ki veheti magához az Oltáriszentséget?	61
Gyermekek is áldozhatnak-e?	61
Hányszor áldozhatunk?	61
Miért kell vasárnap misét hallgatnunk?	62